

Г.Н. ДУГАЛОВА,¹
э.ғ.д., профессор.
Қазақ технология
және бизнес университеті¹

«ЖАСЫЛ ЭКОНОМИКАНЫҢ» МӘНІ ЖӘНЕ ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ ОНЫҢ ДАМУ БАСЫМДЫҚТАРЫ

Андатпа

Бұл мақалада «жасыл экономиканың» әлеуметтік-экономикалық мазмұны егжей-тегжейлі көрсетілген. Көптеген елдердің «жасыл экономиканы» дамытуға көшуінің басты себептері белгіленді. Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі БҰҰ (UNEP) бағдарламасымен анықталған «жасыл экономиканы» дамытудың анықтамасы мен негізгі қағидаттары нақтыланды. БҰҰ-ның тұрақты даму жөніндегі конференциясында («Рио+20») қабылданған «жасыл экономика» тұжырымдамасы, сондай-ақ Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымының (ЭЫДҰ) «жасыл өсім» тұжырымдамасы жеке қаралды. Өзінің экономикалық қызметінде «жасыл экономиканы» дамыту саясатын белсенді жүргізетін жекелеген дамыған елдердің тәжірибесі зерделенді. Осылайша, автор «жасыл экономика» – бұл экономикалық қызметтің жаңа бағыты. Қазақстан Республикасының «жасыл экономиканы» дамытуға көшуінің алғышарттары, шарттары мен қажеттілігі айқындалды. «Қазақстан Республикасының жасыл экономикаға көшуі жөніндегі тұжырымдамада» бекітілген «жасыл экономиканы» дамытудың жеті басым бағыты нақтыланды. «Қазақстан Республикасының «жасыл экономикаға» көшуі жөніндегі тұжырымдаманы» іске асырудың үш кезеңі ашылды. Елімізде 2050 ж. дейінгі «жасыл экономиканы» дамытудың мақсаттары мен нысаналы индикаторлары қаралды. Маңызды түрлендіру қажеттілігі негізделді: бюджеттік, салықтық, экологиялық және ғылыми-техникалық саясаттың құрылымдық реформалары, табиғатты пайдаланудың ресурс үнемдеуші саясаты. Жүргізілген талдау негізінде автор Қазақстанда «жасыл экономиканы» одан әрі дамыту бойынша шаралар ұсынды, оларды іске асыру біздің республикамызда экологиялық дағдарысты болдырмауға мүмкіндік береді.

Тірек сөздер: «жасыл экономика», қағидаттар, «жасыл экономика» тұжырымдамасы, «жасыл өсу», қоршаған орта, тұрақты даму, ресурс үнемдеуші саясат.

«Жасыл экономика» осыдан термині жиырма жыл бұрын әртүрлі елдерде қолданыла бастады. Нақты осы кезде, экономиканың жылдам даму қарқынында алдағы уақытта қоршаған ортаны қалыпты жағдайда сақтау мүмкін емес деген түсінік қалыптасты. Өнеркәсіптің, көлік пен энергетиканың серпінді дамуы жойқын өзгерістерге әкеледі.

Мысалы, планетадан, атап айтқанда өндірістен бөлінетін энергияның көп мөлшерімен байланысты атмосфералық фронттың өзгеруінен туындаған жаһандық жылыну; қайта өңдеу өнімдерінің зиянды қалдықтары немесе химиялық радиациялық аймақтардың пайда болуынан кейбір жерлердің шөлейттенуі; әртүрлі техногендік апаттар немесе адам факторының салдарларынан өсімдіктер мен жануарлар дүниесі деңгейінің алуан түрлілігінің төмендеуі [1].

Сонымен қатар, Жер ресурстарының азаюы өткір мәселе болып тұр. Адамзаттың табиғи ресурстарды осылай белсенді тұтынуы нәтижесінде бірнеше жүз жылдан кейін олардың кейбірі жоғалады деген үлкен ықтималдық бар. Бір ресурстың жоғалуы көптеген экономикалық және экологиялық проблемаларды тудырады. Биологиялық орта адамдардың тұрақты өсіп келе жатқан қажеттіліктерін қамтамасыз ете алатындай көлемде өнім бере алмайды, ал ресурстардың сарқылуын ескеретін болсақ, бұл проблема жаппай сипатқа ие болады.

«Жасыл экономика» – бұл экономикалық қызметтің жаңа бағыты, оның негізінде қоршаған ортаны және экологияны, адам өмірі мен денсаулығына қажетті ресурстарды сақтау, бұл ретте экономиканы одан әрі дамыту жатыр.

«Жасыл экономиканың» жалпы қабылданған анықтамасы қазіргі уақытта халықаралық деңгейде жоқ.

Біріккен Ұлттар Ұйымының Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі бағдарламасы (UNEP) «жасыл экономиканы» адамдардың әл-ауқаты мен әлеуметтік теңдіктің артуына алып келетін

және қоршаған ортаға жағымсыз әсерді және экологиялық құлдырау тәуекелдерін айтарлықтай төмендететін құралы ретінде анықтайды [2].

UNEP «жасыл экономиканың» төмендегідей негізгі қағидаттарын анықтады:

- ◆ бір ұрпақ шеңберінде, сондай-ақ ұрпақтар арасындағы да әділдік пен объективтілік;
- ◆ тұрақты даму қағидаттарымен келісу;
- ◆ әлеуметтік әсерлер мен қоршаған орта әсерлерін алдын алу тәсілі;
- ◆ табиғи және әлеуметтік капиталды бағалау, мысалы, сыртқы шығыстарды интернационализациялау, жасыл есеп, басқаруды пайдаланудың және жетілдірудің бүкіл мерзіміндегі шығындар;
- ◆ ресурстарды тұрақты және тиімді пайдалану, тұтыну және өндіру;
- ◆ «Жасыл» жұмыс орындарын құру, кедейшілікті жою, негізгі секторларда бәсекеге қабілеттілікті және өсуді арттыру арқылы қолданыстағы макроэкономикалық мақсаттарға қол жеткізу қажеттілігі [2].

Әртүрлі ресми құжаттарда «жасыл экономика» әрқалай аталады: «жасыл өсім», «төмен көміртекті экономика», «ресурс үнемдеуші экономика», «инклюзивті экономика». Соңғы кезде «көп айналымды» немесе «циркулярлық» экономика деп атау пайда болды.

Тұрақты даму бойынша БҰҰ-ы конференциясында («Рио+20») мемлекеттер тұрақты дамудың маңызды құралы ретінде «жасыл экономика» тұжырымдамасын әзірлеуге келісті, оның мәні экономика, әлеуметтік саясат және экология арасындағы үйлесімге қол жеткізу болып табылады. Ол қоғамның, коммерциялық және коммерциялық емес ұйымдардың, өндірушілер мен өнеркәсіп саласының, экологиялық ұйымдардың, саяси ұйымдардың, әлеуметтік құрылымдардың және т.б. мүдделерін қозғайды. Демек, «жасыл экономика» тұжырымдамасы – бұл халықтың денсаулығы мен әлеуметтік әділдігін жақсартуға, сондай-ақ қоршаған ортаға қауіпті әсерді айтарлықтай төмендетуге және экологиялық тапшылықты төмендетуге әкелетін модель [4].

ЭЫДҰ табиғи активтердің саны мен сапасына әсер етпестен және «жасыл» экономикаға көшу кезінде пайда болатын өсу әлеуетін пайдалана отырып, оны экономиканың өсуі мен дамудың қамтылымы ретінде анықтай отырып, «жасыл өсу» тұжырымдамасын әзірлеп, енгізді. Осылайша, «жасыл өсу» – бұл ЖІӨ-нің өсуі, «жасыл» жағдайларға бағынады және өсудің жаңа қозғалтқыштары ретінде «жасыл» секторларға баса назар аударады [5].

«Жасыл өсу» уақытша міндет болуы мүмкін, өйткені әлемде өсімсіз (degrowth) экономика моделіне көшу пысықталуда. Экономикалық өсу әл-ауқатқа, пайда – қоғамдық пайдаға орын беруі тиіс. Мемлекеттік стратегияға «жеткілікті бақыт теориясын» қамтитын бірінші ел – Бутан Корольдігі болып табылады.

Қазіргі уақытта дамыған елдер өзіндік экономикалық қызметінде «жасыл экономиканы» дамыту саясатын белсенді жүргізуде. Мысалы, әлемдік инновациялардың 40%-ы «жасыл экономикаға», ал олардың 50%-ы энергия үнемдеу мен энергия тиімділігіне келеді. Энергетика экономиканың бәсекеге қабілеттілігі мен қауіпсіздігі, үйлердегі жылу мен жарық үшін ғана емес, ластаушы заттар шығарындыларының 50%-ы және парниктік газдар эмиссиясының 70%-ы үшін де жауапты. Энергия сыйымдылық деңгейі ұлттық экономикалардың экологиялық және климаттық құрамдастарымен анықталады [6].

Әлемдік тәжірибе көрсеткендей, елдің ЖІӨ-нің шамамен 2%-ы бастапқы капитал үшін экономиканы экологияландыруға, жаңа «жасыл» салаларды және «жасыл» инфрақұрылымды ынталандыруға жеткілікті. Мәселен, ЕО экоиндустриясының жылдық айналымы ЖІӨ-нің 2,5%-ын құрайды, барлық жұмысқа орналасқандардың 15%-ға жуығы осы салада тікелей жұмыспен қамтылған. Барлық инвестициялардың 25%-ы – таза технологияларға салынған инвестициялар [7].

Біздің ойымызша, Қазақстанның «жасыл экономиканы» дамыту үшін бірегей мүмкіндіктері мен алғышарттары бар, ол – жеріміздің кең аумақтығы, қолда бар қаржылық және табиғи ресурстар, нарықта неғұрлым тиімді және қолжетімді «жасыл» технологиялар ұсынысының өсуі.

«Жасыл экономикаға» көшу үшін республикада бірқатар алғышарттар мен жағдайлар салынған:

- ♦ тұрақты даму индикаторларын пайдалануға негізделген стратегиялық жоспарлау жүйесі енгізілді;

- ♦ «Қазақстан–2050» Стратегиясы: қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» қабылданды, онда елдің «жасыл» даму жолына көшуіне негізделген экономиканың тұрақты және тиімді моделін құруға нақты бағдарлар айқындалған [8];

- ♦ ауа сапасын жақсарту, өндіріс және тұтыну қалдықтарын басқару, шөлейттенуге қарсы күрес, жердің тозуы және топырақ құнарлылығын арттыру, балық аулауды дамыту, акваөсіру және балық ресурстарын және т.б. мәселелер бойынша жаңа заңнамалық актілері қабылдануда және қолданыстағы заңнамалық актілер мен салалық бағдарламаларға өзгерістер мен толықтырулар енгізілуде.

Қазақстан «жасыл өсуге» көшуде ұйымдастырушылық-құқықтық негіз құрған Орталық Азиядағы алғашқы мемлекет болды: Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексі (2007 жыл), «Жаңартылатын энергия көздерін пайдалануды қолдау туралы» Қазақстан Республикасының Заңы (2009 жыл) және «Қазақстан Республикасының «жасыл экономикаға» көшуі жөніндегі тұжырымдамасы» (бұдан әрі – Тұжырымдама) (2013 жыл) [9, 10, 11] қабылданды.

Қазақстан, сондай-ақ «Жасыл көпір» әріптестік бағдарламасы (GBPPP) шеңберінде тұрақты даму мүддесінде халықаралық ынтымақтастыққа жәрдемдеседі.

1-кестеде Қазақстандағы 2050 жылға дейінгі «Жасыл экономиканы» дамытудың мақсаттары мен нысаналы индикаторлары берілген.

Кесте 1 – Қазақстан Республикасында 2050 жылға дейінгі «Жасыл экономиканы» дамытудың мақсаттары мен нысаналы индикаторлары

Сектор	Мақсаттар	2020 ж.	2030 ж.	2050 ж.
Су ресурстары	Ұлттық деңгейде су ресурстарының тапшылығын болдырмау	2020 жылға қарай халықты сумен қамтамасыз ету	Сумен қамтамасыз етуге ауыл шаруашылығы – қосымша 2040 ж.	Бір рет және мәңгілікке шешуге сумен жабдықтау мәселелері
	Бассейндер деңгейінде су ресурстарының тапшылығын жою	Барынша тез жалпы бассейндер бойынша тапшылықты жабу (2025 жылға қарай)	2030 жылға қарай әрбір бассейн бойынша тапшылықтың болмауы	
Ауыл шаруашылығы	Ауыл шаруашылығындағы еңбек өнімділігі	3 есе ұлғайту		
	Өнімділік бидай (т / га)	1,4	2,0	
	Су шығындары суару (м ³ / т)	450	330	
Энергия тиімділігі	ЖІӨ энергия сыйымдылығын төмендету 2010 жылғы деңгейден	25% (10% кем емес 2015 ж.)	30%	50%

1-кестенің жалғасы

Электрэнергетика	Электр энергиясын өндірудегі баламалы көздердің үлесі	Күн және жел: 3% кем емес 2020 ж.	30%	50%
	Газ электр станциясы Газдандыру өңірлер	20% Ақмола және Қарағанды облыстары	25% Солтүстік және шығыс облыстары	30%
	Ағымдағы кезеңге қатысты CO ₂ шығарындылар деңгейін төмендету электр энергетикасында	2012 жылдың деңгейі	15%	40%
Ауаның ластануы	Күкірт және азот оксидтерінің шығарындылары қоршаған ортаға		Еуропалық шығарындылар деңгейі	
Қалдықтарды кәдеге жарату	Тұрмыстық қатты қалдықтарды шығару арқылы халықты жабу қалдықтарды		100%	
	Санитарлық қоқысты сақтау		95%	
	Өңделген қалдықтардың үлесі		40%	50%
Ескертпе – Дереккөз [12].				

Қазақстанда «жасыл экономика» ұғымы жуық арадан бастап қана кеңінен қолданылуда және бұл, ең алдымен, Астана қаласында «Экспо–2017» халықаралық көрмесін өткізумен байланысты. «Жасыл экономикаға» көшу процесі республикада, негізінен, инновациялық өнім өндіру және энергия үнемдеу үшін «жасыл технологияларды» қолдану тұрғысынан қарастырылуда.

Қазақстан Республикасында «Жасыл экономиканы» дамытудың негізгі бағыттары.

1. Жаңартылатын энергия көздерін енгізу.
2. Тұрғын үй-коммуналдық шаруашылықтағы энергия тиімділігі.
3. Ауыл шаруашылығындағы органикалық егіншілік.
4. Қалдықтарды басқару жүйесін жетілдіру.
5. Су ресурстарын басқару жүйесін жетілдіру.
6. «Таза» көлікті дамыту.
7. Экожүйелерді сақтау және тиімді басқару.

Тұжырымдамада Қазақстан халқының әл-ауқатын, өмір сүру сапасын арттыру және қоршаған ортаға түсетін жүктемені және табиғи ресурстардың тозуын азайту кезінде елдің әлемнің ең дамыған 30 елінің қатарына кіруі арқылы жаңа формация экономикасына көшу мақсатында терең жүйелік қайта құруларға негіздер қаланды.

Тұжырымдаманы іске асыру 3 кезеңге жоспарланған.

1. 2013–2020 жылдар – ресурстарды пайдалануды оңтайландыру және табиғат қорғау қызметінің тиімділігін арттыру, сондай-ақ «жасыл» инфрақұрылымды құру;

2. 2020–2030 жылдар – табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану, жоғары технологиялар базасында жаңартылатын энергетиканы енгізу;

3. 2030–2050 жылдар – ұлттық экономиканың «үшінші өнеркәсіптік революция» қағидаттарына көшуі, оның негізіне қайта қалпына келтіру жағдайында табиғи ресурстарды пайдалану жатқызылған [11].

Жыл сайын «жасыл жаңғыртуға» ЖІӨ-нің 2%-ы көлемінде қаражат салу жоспарланып отыр. Есеп бойынша, 2050 жылға қарай «жасыл экономика» аясындағы өзгерістер республиканың ЖІӨ-ні 3%-ға қосымша ұлғайтуға, 500 мыңнан астам жаңа жұмыс орынын құруға, өнеркәсіп пен қызмет көрсету саласының жаңа салаларын қалыптастыруға, халық үшін өмір сүру сапасының жоғары стандарттарын жаппай қамтамасыз етуге мүмкіндік береді [9].

Республиканың «жасыл экономикаға» көшуі айтарлықтай қайта құруларды, атап айтқанда бюджеттік, салық, экологиялық және ғылыми-техникалық саясаттың құрылымдық реформаларын, табиғат пайдалануда теңгерімді және ресурс үнемдейтін саясатты талап ететіні анық. Сонымен қатар, «жасыл экономикаға» көшудің қажетті элементі жаңа қаржы құралдарын – экожүйелік қызметтер үшін төлемдерді, жасыл банкингі, трасты экологиялық қайта инвестициялау қорларын, жасыл акциялар мен облигацияларды, экотехнологиялар мен т.б. зияткерлік меншікті сатып алу-сату нарықтарын дамыту болып табылады.

Тұжырымдаманы іске асыру, сондай-ақ аумақтық жоспарлауды жетілдіруді, тұрақты қала құрылысы мен жасыл сәулетке көшуді, электрондық сауданы, ынтымақтастықты қолдауды, Интернет желісі арқылы қашықтықтан білім беруді талап етеді. Экономиканың негізгі секторларына мемлекеттік және жеке инвестициялар экономикалық өсуге, жұмыс орындарын құруға және әлеуметтік және экономикалық проблемаларды шешуге қалай ықпал ете алатынын айқындау үшін экономикалық модельдеу мен аумақтық және секторалдық талдау қағидаттарын пайдалану қажет. Ғылымды қажет ететін жаңа салаларды дамытуда мемлекеттік-жекеменшік әріптестікті кеңейту перспективалы бағыт болып табылады.

Қазақстанда, басқа елдерде жоқ экологиялық проблемалар бар екені жалпыға мәлім. Бірнеше ондаған жылдар бойы республикада табиғатты пайдалануда қоршаған ортаға өте жоғары техногендік жүктемелер түсіретін айрықша шикізат жүйесі қалыптасты. Қазіргі уақытта экологиялық жағдай, бұрынғыдай, табиғи жүйелердің тозуымен сипатталады, бұл биосфераның тұрақсыздануына, қоғамдағы тіршілік әрекеті үшін қажетті қоршаған ортаның сапасын қолдау қабілетін жоғалтуға әкеледі.

Алдағы 20–30 жылда Қазақстанда су жетіспеушілігі, құрғақшылық, шөлейттену және т.б. сияқты климаттың жаһандық өзгеру салдарына тап болуы мүмкін. Сол себепті, «жасыл экономиканы» алдағы уақыттағы экологиялық өзгерістерді болдырмау мақсатында ғана емес, оны дамыту қажет. «Жасыл экономиканы» дамытудың басты мақсаты халықтың әл-ауқаты мен өмір сүру сапасын арттыру болып табылады.

Қазақстан Республикасының Үкіметі «жасыл» технологиялар саласындағы инновацияларды және өндіріс пен тұтынудың тұрақты модельдеріне көшуге бағытталған құрылымдық өзгерістерді жеделдетуге арналған инвестицияларды және ынталандыру механизмдерін енгізуді жүзеге асыруы керек.

Халықаралық стандарттарға сәйкес келмейтін энергетикалық, көліктік және сумен қамтамасыз ететін инфрақұрылымды озық технологиялар негізінде тоқтаусыз жаңғырту қажет.

Халықтың, бизнес-құрылымдардың және экономикалық жүйенің барлық қатысушыларының арасында «жасыл экономика» тұжырымдамасының мазмұны, оның мақсаттары туралы түсіндіру жұмыстарын жүргізу қажет.

«Green principles»-ті енгізуден мультипликативті әсер алуға ұмтылу адамға ғана емес, экожүйеге де оң әсер етуі тиіс. Бұл қағидаттың мәні оған қол жеткізу үшін келесі бағыттарды пысықтау қажеттігінен тұрады:

- ♦ табиғат бойынша көрсетілетін қызметтерді ұлттық және халықаралық деңгейде бағалау және бірінші орынға қою;

- ♦ «жасыл» жұмыс орындарын құру және тиісті саясатты әзірлеу есебінен халықты жұмыспен қамтамасыз ету.

Ұлттық экономикалық саясатты қалыптастыру жөніндегі келешектегі барлық реформалар мен мемлекеттік шешімдер тұрақты даму және «жасыл экономика» тұжырымдамаларына негізделуі өте маңызды. Мемлекеттік органдар көптеген халықаралық қаржы мекемелерімен және стратегиялық әріптестермен жаңартылатын энергетиканы, таза технологиялар мен инфрақұрылымды дамытуға қатысты тиімді қатынастарды дамытуы тиіс.

«Жасыл экономиканы» дамыту бойынша жоғарыда аталған шараларды іске асыру көптеген постиндустриялық елдерге әсер еткен экологиялық дағдарысты елімізде болдырмауға мүмкіндік береді. Осылайша, «жасыл экономиканы» ілгерілету – тұрақты дамуды сақтаудың жалғыз тәсілі.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1 Қазақстан Республикасының отын-энергетикалық кешенін дамытудың 2030 жылға дейінгі тұжырымдамасын стратегиялық экологиялық бағалау. – ЕО/БҰҰДБ/БҰҰ ЕЭК экологиялық есебі, 2018.

2 «Жасыл экономикаға» қарсымыз: кедейлікті тұрақты дамыту және жою жолы. [Электронды ресурс]: билік құрылымдарының өкілдеріне арналған жалпылама баяндама / БҰҰ Қоршаған орта жөніндегі бағдарламасы. – Найроби: ЮНЕП, 2011. – 44 Б: http://www.un.org/ru/development/sustainable/ger_synthesis.pdf (қол жеткізу күні: 27.02.2013).

3 «Жасыл экономика» – экономиканың ерекше үлгісі: https://spravochnick.ru/ekonomika/zelenaya_ekonomika/.

4 Біз қалайтын болашақ. БҰҰ Тұрақты даму жөніндегі конференциясы. – Рио-де-Жанейро, Бразилия, 20–22. 06.2012.

5 Өлшем әдіснамасы және ЭЫДҰ-ның жасыл өсу көрсеткіштері. The OECD green growth measurement framework and indicators, in Green Growth Indicators 2014, OECD Publishing.

6 Ануфриев В.П., Ануфриева Е.И., Гудим Ю.В., Петрунько Л.А. Инновациялық даму – «жасыл экономикаға» өтудің негізгі бағыты. «Ресей аймақтары өзгерістер фокусында» X Халықаралық конференциясы. УрФУ баяндамалар жинағы 12–14.11.15 Ж. 3 Бөлім Бизнес Шешімдер Арсеналы.

7 Есполов Т.И., Тиреуов К.М. «Зеленая экономика» – новый вектор устойчивого развития Казахстана: izdenister.kaznu.kz/files/parts/2013_2/2013_2_40.pdf.

8 «Қазақстан–2050» Стратегиясы». Қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты». Қазақстан Республикасының Президенті – Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы. – Астана, 2012. – 14 желтоқсан.

9 Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексі. – Астана: Ақорда, 9.01. 2007 жылғы № 212–III ҚРЗ.

10 «Жаңартылатын энергия көздерін пайдалануды қолдау туралы» Қазақстан Республикасының 2009 жылғы 4 шілдедегі № 165-IV Заңы.

11 «Қазақстан Республикасының «жасыл экономикаға» көшуі жөніндегі тұжырымдама туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің 2013 жылғы 30 мамырдағы № 577 Жарлығы.

12 Қазақстан Республикасының Энергетика министрлігі. Ресми интернет-ресурс. [Электронды ресурс]. – 2019: <http://energo.gov.kz/index.php?id=2960> (өтініш берген күні: 24.09.2019).

Аннотация

В данной статье подробно раскрыто социально-экономическое содержание «зеленой экономики». Установлены главные причины перехода многих стран к развитию «зеленой экономики». Уточнены определение и основные принципы развития «зеленой экономики», которые были определены Программой ООН по охране окружающей среды (UNEP). Отдельно рассмотрены Концепция «зеленой экономики», принятая на Конференции ООН по устойчивому развитию («Рио+20»), а также Концепция «зеленого роста» Организации экономического сотрудничества и развития (ОЭСР). Изучен опыт отдельных развитых стран, активно проводящих политику развития «зеленой экономики» в своей экономической деятельности. Таким образом, автором обосновано, что «зеленая экономика» – это новое направление экономической деятельности. Определены предпосылки, условия и необходимость перехода Республики Казахстан к развитию «зеленой экономики». Уточнены семь приоритетных направлений развития «зеленой экономики», утвержденных в «Концепции по переходу Республики Казахстан к «зеленой экономике»». Рассмотрены цели и целевые индикаторы развития «зеленой экономики» в стране до 2050 г. Обосновывается необходимость значительных преобразований: структурные реформы бюджетной, налоговой, экологической и научно-технической политики, ресурсосберегающая политика природопользования. На основе проведенного анализа автором предложены меры по дальнейшему развитию «зеленой экономики» в Казахстане, реализация которых позволит избежать нашей республике экологического кризиса.

Ключевые слова: «зеленая экономика», принципы, концепция «зеленой экономики», «зеленый рост», окружающая среда, устойчивое развитие, ресурсосберегающая политика.

Abstract

This article reveals in detail the socio-economic content of the "green economy". The main reasons for the transition of many countries to the development of "green economy" are established. The definition and basic principles of the development of "green economy", which were defined by the United Nations Environment Programme (UNEP), have been clarified. The Concept of "green economy" adopted at the UN Conference on sustainable development (RIO+20), as well as the Concept of "green growth" of the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) are considered separately. The experience of some developed countries actively pursuing the policy of "green economy" development in their economic activities is studied. Thus, the author proves that "green economy" is a new direction of economic activity. Preconditions, conditions and necessity of transition of the Republic of Kazakhstan to development of "green economy" are defined. Seven priority directions of development of "green economy" which approved in the Concept on transition of the Republic of Kazakhstan to "green economy" are specified. Three stages of realization of the Concept on transition of the Republic of Kazakhstan to "green economy" are revealed. The goals and target indicators of the development of the "green economy" in the country until 2050 are considered. The necessity of significant transformations is substantiated: structural reforms of budget, tax, environmental and scientific-technical policy, resource-saving policy of nature management. On the basis of the analysis, the author proposes measures for the further development of "green economy" in Kazakhstan, the implementation of which will allow our country to avoid the environmental crisis.

Key words: "green economy", principles, the Concept of "green economy", "green growth", environment, sustainable development, resource-saving policy.